

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
1. Eesti Geoloogiateenistus, 03.10.2025 nr 13-3/25-1567	
Eesti Geoloogiateenistus nõustub Harju maakonnas Saku vallas Kirdalu külas asuva Jaago katastriüksuse (katastritunnus 71901:001:0855) detailplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi lahendusega.	Teadmiseks võetud
2. Politsei- ja Piirivalveamet, 08.10.2025 nr 2.1-3/37758-2	
Seoses Saku Vallavolikogu 15.05.2025. a otsusega nr 17 algatati Saku valla Kirdalu küla Jaago maaüksuse detailplaneeringu koostamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine ning antud lähteseisukohtade osas PPA-l ettepanekuid ei ole.	Täname arvamuse eest. Teadmiseks võetud
3. Kaitseministeerium, 09.10.2025 nr 12-1/25/359-2	
Olete esitanud Kaitseministeeriumile kooskõlastamiseks Jaago maaüksuse detailplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi. Kaitseministeerium kooskõlastab eelnimetatud detailplaneeringu lähteseisukohad ja KSH programmi märkusteta.	Täname arvamuse eest. Teadmiseks võetud
4. Kliimaministeerium, 10.10.2025 nr 7-15/25/1858-5	
Kliimaministeerium on esitanud materjalidega tutvunud ega esita täiendavaid ettepanekuid. Selgitame, et Kliimaministeerium annab detailplaneeringutele seisukohti või kooskõlastusi üldjuhul vaid tema valitsemisel oleva riigivara valdkonnas ning planeerimisseaduse § 4 lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 17.12.2015 määruses nr 133 „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused“ sätestatud juhtudel. Käesoleva planeeringu naabrusesse jääb riigile kuuluv kinnisasi, mille valitsejaks on kliimaministeerium ning volitatud asutuseks Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK). Vastavalt keskkonnaministri 14.04.2019 käskkirjale nr 1-2/19/301 on RMK-le antud volitused esindada riiki ja anda seisukohti detailplaneeringute menetlustes Kliimaministeeriumi valitsemisel oleva riigivara osas.	Täname arvamuse eest. Teadmiseks võetud
5. KC Energy OÜ, 17.10.2025	
KC Energy OÜ on tutvunud Jaago maaüksuse detailplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH programmiga ning esitame järgmised ettepanekud: 1. Planeeringulahenduse väljatöötamisel arvestada, et kavandatav lahendus ei tekitaks piiranguid planeeritava alaga piirneva Aksli kinnistu (71901:001:0954) kasutamisele. Kavandatavatele ehitistele rakenduvad kaitsevööndid ja/või ohutuskujad ei või ulatuda Aksli kinnistule.	Täname arvamuse eest. Teadmiseks võetud
2. Palume KSH programmi punktis 3.4.15 täpsustada, et kumulatiivse mõju hindamisel tuleb arvestada Aksli kinnistule (71901:001:0954) ehitusloa alusel rajatavate ehitistega ning Servami (71901:001:0949) ja Uuskami (71901:001:0951) maaüksustele võimsusega kuni 100 MW kavandatava gaasielektrejaamaga.	KSH programmi ptk 3.4.15 täpsustatakse ja tuuakse välja koosmõjude hindamise vajadus Aksli kinnistule kavandatava päikeseelektrejaamaga. Lähtutakse ehitusloa kohasest lahendusest ja koosmõjusid hinnatakse valdkondades, kus see on asjakohane

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
	(esmasel hinnangul eeskätt elustiku liikumisele avaldatav mõju seotuna Rail-Balticu ja selle Kiisa ökoduktiga). Servami ja Uuskami maaüksustele võimaliku elektriijaama rajamise info lisatakse KSH programmi. Samas märgime, et antud detailplaneering ei ole käesoleva planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi koostamise ajahetkeks algatatud. Koosmõju on võimalik hinnata objektidega, mille osas esineb piisavalt infot hinnangute andmiseks. Seega saab Servami ja Uuskami kinnistu detailplaneeringuga potentsiaalselt kavandatava tegevusega koosmõju hinnata kui antud planeering algatatakse ja vastava planeeringu arendaja poolt esitatakse koosmõju hindamiseks vajalik piisav info. Nõustume, et koosmõju antud objektide puhul võib olla oluline.
3. Arvestada ehitiste planeerimisel, et võimalik varjutus ei avaldaks mõju Aksli kinnistule ehitusloa alusel kavandatavatele ehitistele.	Varjutuse mõju analüüsitakse planeeringu koostamisel ning tõenäoliselt kaasatakse arvamuse esitaja ja maaomanik lahenduse leidmisse
Täname detailplaneeringu menetlusse kaasamise eest ning palume ka edaspidi planeeringut puudutav informatsioon edastada kontaktisiku Katrin Rannama e-posti aadressile katrin.rannama@kaamos.ee	Teadmiseks võetud
6. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, 17.10.2025 nr 4.1-5/2651-1	
Jaago maaüksusel olev 9,4 hektari suurune põllumajandusmaa on kantud PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse ning selle maa kohta on taotletud ja makstud toetusi. Detailplaneeringuga hõlmatavad maaüksused ei ole Harju maakonnaplaneeringuga 2030+ kavandatud ning Saku valla üldplaneeringuga määratud väärtuslikuks põllumajandusmaaks. Nimetatud maaüksused on hõlmatud maaparandussüsteemidega ning eesvooludega. KSH programmis toote välja: tuleb arvestada, et põllumajandusmaa ja selle mullastiku kui taastumatu loodusressursi hävimine mõjutab otseselt kahjulikult looduslikku ökosüsteemi, põllumajandustoodete tootmist ehk toiduga varustuskindlust. Sellest tulenevalt on vajalik analüüsida ja hinnata põllumajandusmaa ja selle mullastiku kadumisega kaasnevaid ökoloogilisi, majanduslikke ning muid võimalikke mõjusid, samuti maakasutuseks teisi alternatiive. Lisaks sellele, kuna planeeringuala on ühtlasi maaparandussüsteemi maa-ala, tuleks hinnata mõjusid, mis võivad kaasneda maaparandussüsteemide võimaliku rekonstrueerimisega.	Täname arvamuse eest. Tähelepanekut arvestatakse KSH aruande koostamisel (leevendavate meetmete kavandamisel)

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on Jaago maaüksuse detailplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH programmis toodud põhimõtetega nõus, kuid juhime siiski tähelepanu asjaolule, et ehitised tuleks kavandada viisil, mis jätkaks võimalikult palju pinnast puutumata – see aitab kaasa muldade säilimisele, looduskeskkonna mitmekesisusele ning elurikkusele.	
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium palub detailplaneeringu koostajatel tähelepanu pöörata faktile, et põllumajandusmaa ja selle mullastik on taastumatu loodusressurss, mille hõivamine ehitistega hävitab selle ressursi alatiseks. Ehitistealune mullapind tuleks teiselaldada ja võimalikult kiiresti leida võimalus mulla taaskasutuseks, et mitte kahjustada pöördumatult mulla elustikku.	Tähelepanekut arvestatakse KSH aruande koostamisel (leevendavate meetmete kavandamisel)
Tulenevalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 651 lõikega 1 seatud ülesandest on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kõrgendatud tähelepanu all põllumajandusmaa kaitse ja kasutamise poliitika ning maaparanduspoliitika kavandamine ja toiduvastustekindluse tagamise korraldamine. Sellest tulenevalt palume olla kaasatud ka detailplaneeringu koostamise järgnevates etappides planeerimiseseaduse § 133 lõike 1 kohaselt kooskõlastajana.	Teadmiseks võetud
7. Muinsuskaitseamet, 18.10.2025 nr 5-10/2420-1	
Muinsuskaitseametile teadaolevalt on planeeritavast kinnistust teisel pool (kagu pool) maanteed võimalik matmispaik, mis joonistub maastikus välja kõrgema kohana. On väike võimalus, et matmispaiga kultuurkiht ulatub Jaago kinnistule. Eelnevalt tulenevalt palume kaevetöödel arvestada arheoloogiliste leidude ja arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega. Muinsuskaitseadusest tulenevalt (§ 31 lg 1, § 60) on leidja sellisel juhul kohustatud tööd katkestama, jätma leiu leiukohta ning teatama sellest Muinsuskaitseametile.	Täname arvamuse eest, tähelepanekut arvestatakse KSH aruande koostamisel (leevendavate meetmete kavandamisel)
8. G.R., T.R., A.K., M.K., M.P., K.P., 19.10.2025	
Seoses Kiisa piirkonda rajatava gaasielektijaamaga (Jaago maaüksus, Kirdalu küla) soovime kohaliku kogukonnana juhtida tähelepanu selle arendustegevusega kaasnevatele keskkonnamõjudele ja elukeskkonna muutustele. Kuigi arendaja ei kasuta kohalikke metsavaheteid otseselt elektijaama ehitustegevuseks ega otseseks ligipääsuks, avaldab rajatav objekt siiski ulatuslikku mõju meie elukeskkonnale. Meie jaoks avaldub mõju eelkõige visuaalses ja maastikulises muutuses, piirkonna üldises industrialiseerumises, loodusliku ja rahuliku elukeskkonna kvaliteedi languses. Kuna nimetatud mõjud puudutavad otseselt siinseid kohalikke elanikke, teeme ettepaneku rakendada kompensatsioonimeetmeid, mis aitaksid osaliselt tasakaalustada neid negatiivseid mõjusid ning parandada piirkonna puhkeala taristut.	Täname arvamuse eest. Vallavalitsus koondab võimalikud kohalike hüvede ettepanekud ning nende rakendamine selgub edasisel planeeringu koostamisel

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
Ettepanekuna esitame soovitusel asfalteerida Kiisa - alajaama tee, mida kohalikud igapäevaselt kasutavad vabaaja veetmiseks looduslikus piirkonnas. Leiame, et selline investeering oleks proportsionaalne arendustegevusest tingitud mõjudele ning looks positiivsema ja kestlikuma suhte kohaliku kogukonna ja arendajate/otsustajate vahel. Ootame Teiepoolset tagasisidet ning oleme valmis edasisteks aruteludeks ja vajadusel ka konkreetsete teelõikude täpsustamiseks.	
9. Maa- ja Ruumiamet, 23.10.2025 nr 6-3/25/6600-7	
Planeeringuala paikneb drenaažkuivendusega maaparandusehitise RABA (maaparandussüsteemi/ehitise kood 4109610510010/001) maa-alal ning piirneb Raba eesvooluga (veekogu nimetus K-1, K-3, K-4, K-5, K-6), mille valgala on alla 10 km². LEMMA OÜ poolt koostatud (töö versioon 30.09.2025) „Saku valla Kirdalu küla Jaago maaüksuse gaasielektrijaama detailplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm“ arvestab Maa- ja Ruumiameti maaparanduse osakonna 23.04.2025 kirjas nr 6-3/25/6600-2 esitatud seisukohti.	Täname arvamuse eest, teadmiseks võetud
Täiendavalt juhime tähelepanu, et sademevee lahenduse kavandamisel ei saa arvestada põllumajanduslikul eesmärgil rajatud drenaažisüsteemiga, kuna detailplaneeringu elluviimisel (teede, tehnovõrkude ja hoonete rajamisel) maaparandussüsteemi toimimine planeeringualal lakkab.	Täname arvamuse eest. Teadmiseks võetud, põhimõtet arvestatakse planeeringu koostamisel. Eesvoolu kasutamiseks tehakse ametiga koostööd. Lähteseisukohtade staadiumis ei soovita välistada maaparandussüsteemi kasutamist. Vooluhulgad täpsustatakse töö käigus
Vastavalt planeerimisseaduse § 133 lg 1 esitada detailplaneeringu lahendus Maa- ja Ruumiametile kooskõlastamiseks.	Teadmiseks võetud
10. Siseministerium, 23.10.2025	
Siseministeriumi ettepanek on tulenevalt õigusaktidest hinnata võimalusi päästesündmuste tekkeks ja leida riskide vähendamise meetmed, mida planeeringu elluviimisel rakendada. Kindlasti tuleb juhinduda Päästeameti seisukohtadest ja ettepanekutest.	Täname arvamuse eest. KSH programm näeb ette, et käitisega kaasnevate kemikaaliohutuse riskide hindamiseks viiakse läbi planeeringu täpsustamises riskihinnang järgides asjakohaseid Päästeameti juhendeid. Programmi täiendamiseks arvamuse alusel vajadus puudub
11. H.L. ja L.L., 24.10.2024	
23 oktoobril aset leidnud koosolekul väga palju targemaks ei saanud, et kuidas lahendatakse ligidal asuvate majapidamiste Elukvaliteet. Minu kinnistu Väike-Kõrgemaa Kirdalu külas jääks lõpuks elektrijaamade vahele. Kaardilt vaadates elakski justkui elektrijaamas. Kiisa, olemas oleval, alajaamas toimuvad v toimused vist liinide vahetused mille asukoht ei muutunud aga minu kinnistu ja alajaama vahel võte- maha metsatukk. Milleks see vajalik oli?	Täname arvamuse eest. Selgitame, et antud planeeringu koostamine ja mõjude hindamine on alles algusjärgus ning erinevate mõjude hindamisega alles hakatakse tegelema. Seega ei ole praeguses etapis võimalik ka anda vastuseid, milline on täpselt teie majapidamisele avaldub mõju. On selge, et teie maaüksus jääb mitme tootmisobjekti vahele ja on suure tõenäosusega objektide koosmõjus enim

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
Nüüd paistab alajaam välja millega tõusis müratase ja valgusreostus. Ja minu kinnisvara väärtus langeb oluliselt madalamale. Akupanga prožektorite valgustus on ka üsna häiriv.	mõjutatav majapidamine. Võimalused kuidas kavandatava elektriijaama erinevaid mõjusid teie majapidamise suhtes vähendada peavad selguma koostatava planeeringu ja mõjude hindamise tulemusena. Metsatukk võeti maha kõrgepingeliinide kaitsevööndi hoolduse tõttu, kuna kaitsevööndi laius ei olnud tagatud ning antud puud ohustasid liini. Akupanga prožektorite häirivuse info edastatakse valla poolt akupanga omanikule
Kas on mõeldav, et mürataseme vähendamisega ehitatakse ette seinad nagu sõidutee äärtes on. Seinad rajamine tuleks ilmselt päris pikk, sest akupanga poolsele alale oleks ka vaja midagi ette ehitada või panna... Kui rajatakse uus elektriijaam, siis ma isegi ei oskaks hetkel välja pakkuda mida saaks teha, et lähedal asuvate majapidamiste elukvaliteet ei langeks. Müra ja valgusreostuse puhul saaks seda lahendada müraseinaga. Kus tuleks meeles pidada ka metsaelanike. Koosolekul maini-, et meil siin erilisi linde ja loomi ei ela, siis päris nii see ei ole.	Müraõkkeseinad võivad olla üks meede müraleviku piiramiseks. Müraõkkeseinte puhul peab aga arvesse, et need on efektiivsed kui paiknevad kas vahetult müraallika lähedal või siis müra vastuvõtja (elamu) lähedal. Vajalikud müraleevendusmeetmed selguvad mürahinnangu koostamisel. Elustiku mõjude osas täiendatakse KSH programmi ja mõju hindamise käigus hinnatakse mõju ka loomade liikumisvõimalustele (eeskätt seoses erinevate objektide koosmõjuga ning vajadusega säilitada liikumisvõimalused kavandatava raudtee ökodukti suhtes).
Aga muret teeb ka korstendest tulema hakkav suits, ei tahaks seda igapäev sisse hingata. Kuna meie kinnistul on puurkaev siis kuidas see mõjutab minu põhjavett ja kuidas seda kaitsta saaks?	Läbiviidava keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus hinnatakse mõju õhukvaliteedile, sh inimese tervise kaitseks kehtestatud saasteainete normtasemetele vastavust. Teie maaüksusel olev puurkaev on 51 m sügavune ja ammutab oma vee 47 m sügavusel maapinnast paiknevast veekihi. Arvestades puurkaevu konstruktsiooni, siis ei ole tõenäoline, et ka elektriijaamas tekkiva võimaliku õnnetusjuhtumi korral saaks reostus levida antud põhjaveekihti. Küll aga on oluline antud kaevu põhjavee kvaliteedi tagamiseks järgida kitsendusi puurkaevu hooldusalal (10 m kaevust). Õnnetusjuhtumite riski ja vajalikke ohutusmeetmeid elektriijaamas kütuste ladustamisel käsitletakse mõju hindamise aruande koostamisel.
Koosolekul toodi välja ka elektriijaamade kaitse. Kuidas see peaks hakkama toimima?	Planeeringu koostamisse kaasatakse ka riigikaitsega tegelevad asutused, kuid täpset piirkonna praegust ja tulevast riigikaitse tegevust planeeringu koostamisel ei käsitleta. Kavandatava

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
Kui meid Venemaa võrgust lahti ühendati- siis meie perele oli see väga häiriv. Iga natukese aja tagant ka öösel sõitsid ATV-d tekitasid väga suurt lärmi. Tee oli blokeeritud, isegi koju ei lubatud sõita. Sellisel kujul kaitsega meie kindlas- rahul ei ole.	elektrijaama puhul on suure tõenäosusega tulevikus tegemist elutähtsa teenuse osutajaga (nagu seda praegu on piirkonnas paiknevad Eleringi rajatised), kellele kehtivad Hädaolukorra seadusest tulenevad nõuded. Planeeringu koostamisel tuleb lahendada ka ala juurdepääsuteede küsimus, mille puhul arvestatakse, et teie maaüksusele ligipääsud säiliks
12. E.H., 27.10.2025	
Seoses Jaagu maaüksuse detailplaneeringuga esitan järgmise leevendusmeetme ettepaneku: Gaasielektrijaam tuleks planeerida Lillemäe teest mingilgi määral kaugemale, kuna plaanil näidatud asukohas jääb see ette metskitsede harjumuspärasele liikumisrajale. Vähemasti tuleks tagada Lillemäe tee avalik kasutus Kurtna teeni, kuna seda kasutavad ka elanikud traditsioonilise jalutsteena.	Täname arvamuse ja esitatud info eest. Elustiku mõjude osas täiendatakse KSH programmi ja mõju hindamise käigus hinnatakse mõju ka loomade liikumisvõimalustele (eeskätt seoses erinevate objektide koosmõjuga ning vajadusega säilitada liikumisvõimalused kavandatava raudtee ökodukti suhtes). Arvestatakse teie sisendit metskitsede liikumise osas, mis edastatakse ekspertgruppi kaasatavale zooloogile. Planeeringu koostamisel tuleb lahendada ka ala juurdepääsuteede küsimus, mille puhul arvestatakse, teie sisendiga teede kasutuse osas
13. Maa- ja Ruumiamet, 27.10.2025 nr 6-3/25/6600-8	
Tutvunud esitatud materjaliga (lähteseisukohad ja KSH programm on esitatud ühe dokumendina), märgib MaRu planeeringute osakond järgmist. 1. Tabelis 1 on nimetatud üldise kaasatavana eraisikud ja piirinaabrid. Kuna lähteseisukohad koostatakse konkreetse detailplaneeringu koostamiseks, siis palume lähteseisukohtades üles lugeda ka konkreetseid eraisikud ja konkreetseid kinnisasjad, mille omanikke tuleb planeeringu koostamisse kaasata.	Täname arvamuse eest. Planeeringu protsessis on kaasatavad kõik arvamuse avaldajad, piirinaabrid, kõik kes on avaldanud soovi olla kaasatud või kellel võib olla huvi planeeringu vastu – kaasatavate nimekirja peetakse kohaliku omavalitsuse poolt. Nimekiri võib planeeringu koostamise perioodil muutuda/täieneda. Tabelisse 1 on kantud piirinaabrid ja isikud kes on avaldanud soovi olla kaasatud seisuga 25.11.2025
2. Tabelis 1 on koostöötegitjana märgitud Põllumajandus- ja Toiduamet, kuna planeeringuala jääb maaparandussüsteemi maa-alale, viide on antud 05.09.2025 määrusele „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute koostöölastamise alused“. Märgime, et seoses riigiasutuste ümberkorraldusega on alates 01.01.2025 maaparandustoimingute korraldamine ja elluviimine MaRu pädevuses. Nimetatud määrus on kahjuks jäänud muutmata (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on ette valmistamas määruse kaasajastamist). Seega, kui planeeringuala jääb maaparandussüsteemi maa-alale, tuleb detailplaneering koostöölastada MaRu-ga.	Koostöötabelit korrigeeritakse

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
3. Peatükis 5 toodud ajakavas on kahe menetlusetapina nimetatud detailplaneeringu eelnõu ja KSH aruande kokkupanek kooskõlastamiseks ning detailplaneeringu eelnõu ja KSH aruande kooskõlastamine. Juhime tähelepanu, et PlanS-is eristatakse koostöö tegemist kooskõlastajatega ning huvitatud isikute ehk kaasatavate isikute kaasamist. PlanS § 85 lõike 1 kohaselt tuleb üldplaneeringut muutva detailplaneeringu ja KSH aruande eelnõu saata nii kooskõlastajatele kooskõlastamiseks kui ka kaasatavatele arvamus avaldamiseks. Palume kaasamisega ajakava täiendada.	Ajakava korrigeeritakse
Juhul kui kohalik omavalitsus otsustab mitte arvestada mõne eeltoodud ettepanekuga, siis palume saata MaRu-le põhjendatud seisukohad nendega mitteamistamise kohta.	Teadmiseks võetud
14. Hiite Maja SA, 28.10.2025	
Nagu KSH programmi eelnõus on märgitud, asub vahetult Jaago maaüksusele kavandatava elektriijaama kõrval Pähklmäe hiis. Tegemist on ajaloolise loodusliku pühapaigaga, mis on inventeeritud ja piiritletud Muinsuskaitseameti tellimusel 2017. aastal. Pähklmägi asub Kurtna küla Mõisamaa ning Kirdalu küla Jaago maaüksusel. Pähklmägi on kantud Looduslike pühapaikade kaardile. Hiit ümbritseb kaardil 50-meetrine turvavöönd, mille eesmärk on kaitsta pühapaika naabrusest lähtuva võimaliku negatiivse mõju eest. Nii pühapaiga ala kui ka turvavöönd on teavitava iseloomuga ja neist ei tulene otsesid seaduslikke kitsendusi. Hiis on ajalooline looduslik pühapaik, mis on mõeldud eraviisilisteks ja kogukondlikeks kombetalitusteks. Pühapaiga looduslik keskkond, sh kindlasti ka looduslik helikeskkond on pühapaigast saadava kogemuse kvaliteedi hindamisel määrava tähtsusega. Pähklmäe hiit on seniste arendustega juba kahjustatud. Mäe loodenõlvale on rajatud siloauk, mis hävitas osa mäe pinnast. Siloauk rikub pühapaigale avanevat vaadet ning selle kasutamisega kaasnev müra kahjustab hooajati pühapaiga rahu. Pähklmäest 22 m ida poole on ehitatud mobiilsidemast ja seda teenindav taristu. Objekt rikub vaadet pühapaigale. Pähklmäest 490 m ida poole on planeeritud Rail Balticu raudteetrass, millega kaasneb tulevikus mürareostus.	Täname arvamus eest, arvamus teadmiseks võetud, esitatud sisendit arvestatakse KSH aruande koostamisel ja selle raames kultuuriväärtustele avalduva mõju hindamisel
Pähklmäe naabruses juba toimunud arendused ja planeeritav Rail Baltica raudtee kahjustavad pühapaika, kuid selle seisundit võib hinnata veel rahuldavaks. Hiie kõrvale loode ja põhja poole kavandatav elektriijaam ja selle taristu suurendaks visuaalset reostust olulisel määral. Veelgi olulisem on aga elektriijaama ehituse ja kasutamisega kaasnev mürareostus. Kavandatava elektriijaama ehituse ja kasutamisega kaasnev müra ja muu häiring kahjustaks Pähklmäe olulisel määral ja muudaks selle pühapaiga seni rahuldava seisundi ebarahuldavaks.	Teadmiseks võetud, esitatud sisendit arvestatakse KSH aruande koostamisel ja selle raames kultuuriväärtustele avalduva mõju hindamisel

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
Hiiepaiga ümber asuv 50-meetrine turvavöönd on mõeldud tavapäraste majandustegevuste tarvis. Kindlasti ei ole see piisav tööstusobjektide ja sealhulgas elektrijaamade negatiivsete mõjude vältimiseks. Mürareostuse jm häiringu negatiivse mõju optimeerimiseks peaks kavandata elektrijaam asuma hiiepiirkonnast vähemalt poole kilomeetri kaugusel. Kavandatava elektrijaama mõju hindamisel tuleb arvestada ka piirkonna sarnaste pühapaikade olemasolu, seisundit ja juurdepääsetavust. Saku vallas on kaardistatud 11 ajaloolist looduslikku pühapaika. Nende seas on 2 kivi, 3 allikat, 2 üksikpuude kohta ning 4 hiiepaika. Looduslike pühapaikade kaart: https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/looduslikud_pyhapaigad	Teadmiseks võetud, esitatud sisendit arvestatakse KSH aruande koostamisel ja selle raames kultuuriväärtustele avalduva mõju hindamisel
Ebarahuldav on kolme hiiepaiga seisund. Tännassilma külas asuv Põlendiku hiis on haritud põlluks. Jälgimäe hiiepiirkonnast suurem osa on juba kaetud ehitiste ja taristuga. Hiie säilinud osa aadressil Mõisavahe tee 4 on kavandatud 2011. a kinnitatud detailplaneeringuga tootmis- ja laohoonete ehitamiseks ning ka naabruses on kavandatud äri- ja tootmishooned. Tõdva Animäel tehti kümmeaasta eest lageraie. Ebarahuldav on ka mitme väiksema pühapaiga seisund. Tännassilma lohukivi on ehituse käigus teiselatsetud, asub suure maantee ääres ja sellele puudub rahuldav juurdepääs. Tännassilma Pauna allikas paikneb eramu õuema ja tootmishoonete maa piiril ning sellele puudub rahuldav juurdepääs. Saustinõmme küla Kellamänd on hävinud. Tõdva Silmaallikas on maaparandustöödega kahjustatud ja sellele puudub rahuldav juurdepääs. Sookaera-Metsanurga küla Ussikivi asub maantee ääres, kus kitsaste teepervede tõttu puudub rahuldav parkimisvõimalus. Saku valla Tagadi küla ja Kohila valla Pakkla küla piiril soos asuv Möllu allikas on küll heas seisundis, kuid sellele puudub rahuldav juurdepääs.	Teadmiseks võetud, esitatud sisendit arvestatakse KSH aruande koostamisel ja selle raames kultuuriväärtustele avalduva mõju hindamisel
Ka laiemal taustal tuleb nentida Pähklime väärtust. Tänavu kevadel Hiite Maja Sas valminud uuringu kohaselt on viimastel aastatel lageraiega laastatud iga kolmandat pühapaika (vt: https://www.hiis.ee/files/LagedaksRaiutud.pdf).	Teadmiseks võetud
Elektrijaama ehitus tooks kaasa Saku valla ainsa rahuldavas seisundis ja hästi juurdepääsetava hiiepaiga olulise kahjustamise. Ühtlasi kahjustatakse vallaelanike võimalusi järgida eraviisiliselt ja kogukondlikult rahvakultuurist lähtuvaid tavasid. Eelneva tõttu soovime lõpetada elektrijaama planeerimise Kirdalu küla Jaagu maaüksusele. Kahtlemata leiab sellele rajatisele märksa sobivamaid asukohti, kus meie esivanemate pärandit ja kohalike elanike huve ei kahjustata. Looduslike pühapaikade kaart on teavitava iseloomuga ning sellest ei tulene otseseid seaduslikke kitsendusi. Samas kohustab nii Põhiseadus kui ka tavaõigus kaitsma kõiki looduslikke pühapaiku sõltumata sellest, kas nad on kantud kaardile või võetud kaitse alla. Juhime teie tähelepanu	Teadmiseks võetud, esitatud sisendit arvestatakse KSH aruande koostamisel ja selle raames kultuuriväärtustele avalduva mõju hindamisel. Planeeringu lõpetamise ettepanekut käesolevaga ei arvestata. Planeeringu koostamisel tuleb kaaluda erinevaid huve ja koostada tasakaalustatud ruumiline lahendus. Antud detailplaneering on alles koostamise alguses ning erinevad huvid on alles kaardistamisel.

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
Riigikohtu 6.12.2022. a otsusele, mille kohaselt on looduslike pühapaikade kaitsmine igapäevase kohus, mis ei sõltu pühapaikade riiklikust staatusest.	
Päiklimägi on täna rahuldavas seisundis. Mäele on hea juurdepääs, kuivõrd see piirneb kahest küljest teega. Igapäevase alusel on tagatud võimalus mäele minna ja seal viibida. Tagamaks, et Päiklimäe seisundit tulevikus ei rikutaks ning mägi oleks edaspidi avalikkusele juurdepääsetav, teeme ettepaneku võtta Päiklimägi Saku valla kohaliku kaitse alla. Samuti soovime vormistada avalikku kasutusse Päiklimäeni viiva Lillemäe tee nr 7180440 pikendus 120 m lõigul.	Hetkel ei ole plaanis Päiklimägi kohaliku kaitse alla võtta, võtame ettepaneku teadmiseks ja edaspidi kaalumiseks
Oleme hea meelega valmis osalema kõigis menetlustes, mis võivad puudutada ajaloolisi looduslike pühapaiku Saku vallas.	Teadmiseks võetud
15. Päästeamet, 28.10.2025 nr 7.2-3.1/2351-3	
Põhja päästekeskuse ohutusjärelvalve büroo kemikaaliohutuse teenuse peainspektor Urmas Grüningu seisukohad on esitatud alljärgnevalt: Maakasutuse planeerimisel ja ehitise projekteerimisel vastavalt kemikaaliseaduse § 32 lõikele 1: 1) tuleb kindlaks teha doominoefektiga käitised, arvestada olemasoleva käitise läheduses paiknevaid ehitisi (liiklusmagistraalid, rahvarohked paigad ja elamurajoonid), kui nende paigutus võib suurendada suurõnnetuse riski või selle tagajärgede raskust;	Täname arvamuse eest. Arvestatakse KSH aruande osaks oleva ohuhinnangu koostamisel
2) peab tagama piisavate ohutute vahemaade olemasolu suurõnnetuse ohuga ettevõtete ja ohtlike ettevõtete ning elamurajoonide, muude avaliku kasutusega hoonete ja alade, puhkealade ning võimaluse korral peamiste transpordiliinide vahel. Nimetatud vahemaade suurused sõltuvad ettevõtte tegevusalast, riski suurusest ja ohutuse tagamiseks kasutusele võetud meetmetest, mis selgitatakse välja riskide hindamise käigus. Samuti tuleb maakasutuse planeerimisel arvestada looduse poolest erilist huvi pakkuvaid või eriti tundlikke alasid ettevõtte läheduses ja nende kaitse vajadust. Ka selleks tuleb tagada ohutu vahemaa või võtta kasutusele muid asjakohaseid meetmeid;	Arvestatakse KSH aruande osaks oleva ohuhinnangu koostamisel
3) suurõnnetuse ohuga ettevõtte ja ohtlik ettevõtte peavad võtma kasutusele kõik vajalikud meetmed (sh tehnilised) suurõnnetuse vältimiseks ja selle tagajärgede piiramiseks inimese tervisele ja keskkonnale. Ettevõtete kohustus on suurõnnetuse riski või selle tagajärgede suuremisel teavitada avalikkust ja käitise mõju piirkonda jäävaid isikuid. Kui planeerimise ja projekteerimise faasis korraldatakse keskkonnamõju strateegiline hindamine või keskkonnamõju hindamine, hinnatakse käitisega seonduvaid riske ja ohte ning teavitatakse avalikkust selle menetluse käigus (kemikaaliseadus § 32 lõige 3). Eeltoodust tulenevalt peaks planeeringuga kaasas olema ka ohuhinnang/riskianalüüs.	Arvestatakse KSH aruande osaks oleva ohuhinnangu koostamisel

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
Lisaks oleks vajalik, et planeeringule oleks lisatud täiendav kaart, kus oleks peale kantud Rail Balticu trass koos tulevaste gaasijaamade ja naabruses asuvate ohtlike ettevõtetega ja nende ohualadega;	
4) Rail Baltic on andnud oma tõenäoliseks ohtlike ainete veosega seotud ohualaks 1 km mõlemale poole trassi, mis mõningatel juhtudel võib osutuda ka suuremaks. Asjaolu ei ole vajadust küll hinnata otsese ohuallikana, kuid on otstarbekas võtta arvesse;	Arvestatakse KSH aruande osaks oleva ohuhinnangu koostamisel
5) KSH programmis on küll öeldud, et võimalik on alternatiivkütuste kasutamine, kuid nende mahtude kohta ei ole esialgselt midagi teada. Siiski võiks olemas olla juba antud etapis ligikaudne hinnang.	Arvestatakse KSH aruande osaks oleva ohuhinnangu koostamisel vastaval ajahetkel olemasoleva info alusel
Iga otsuse ja kooskõlastamise juures lähtub Päästeamet konkreetsest juhtumist ja selleks koostatud riskide hindamisest, mis võib olla ka osa KSH-st või KMH-st. Vastav info võib olla kirjeldatud ka planeeringu või ehitusprojekti seletuskirjas. Päästeamet võib kooskõlastuse andmata jätta kui planeeringuga või ehitusprojektiga kavandatav tegevus suurendab suurõnnetuse riski või õnnetuse tagajärgede raskust ja õnnetuse ennetamiseks kavandatavad meetmed ei ole piisavad (kemikaaliseadus § 32 lõige 6).	Teadmiseks võetud
16. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, 28.10.2025 nr 4-4/25/4583-2	
Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusel ei ole vastuväiteid ega ettepanekuid Saku vallas Kirdalu külas Jaago maaüksusele kuni 400 MW võimsusega gaasielektrijaama ja seda teenindava taristu ehitamiseks algatatud detailplaneeringu lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta.	Täname arvamuse eest, arvamus teadmiseks võetud
17. OÜ Rail Baltic Estonia, 29.10.2025 nr KV2025-311	
Oleme eelpool nimetatud detailplaneeringu materjalidega tutvunud ning Rail Baltic Estonia OÜ-l (edaspidi RBE) on järgmised ettepanekud: 1. Planeeritav objekt paikneb ligikaudu 400 meetri kaugusel Kiisa ökodukti kaitsevööndist ning planeeringuala on suunaga ökoduktile lage, mistõttu võib tegemist olla piirkonnaga, kus häiringud võivad rohevõrgustiku toimimist mõjutada. KSH programmi leheküljel 33 peatükis 3.4.7 Mõju rohevõrgustikule tuuakse välja, et „Saku valla üldplaneeringu maakasutusplaani kohaselt jääb kavandatava tegevuse ala väljapoole rohevõrgustiku ala. Gaasielektrijaama rajamine ei mõjuta seega rohevõrgustiku toimimist ja sidusust ning mõjuvaldkonda KSH aruandes ei käsitleta.“ - RBE ei nõustu antud käsitlusega. Kuigi kavandatav gaasielektrijaam asub Saku valla üldplaneeringu rohevõrgustiku piiridest väljaspool, on oluline, et KSH programmis hinnataks rohevõrgustiku toimimist ja sidusust tegelikult ruumilises kontekstis. Eelkõige tuleks KSH-s analüüsida, kas kavandatav tegevus võib oma	Täname arvamuse eest. KSH programmi täiendatakse vastavalt ettepanekule ja KSH aruandes hinnatakse mõju loomade liikumisteedele ja ökodukti funktsioneerimisele

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
iseloому ja ulatuse tõttu avaldada mõju ökodukti funktsioneerimisele või loomade liikumisteedele. Häiringute (nt müra, valgusreostus, vibratsioon, õhuheitmed) võimalik mõju tuleks hinnata nii ehitus- kui ka kasutusfaasis, sh arvestada kumulatiivset mõju juba olemasolevate ja planeeritavate rajatistega.	
2. Arvestades, et planeeringuala on visuaalselt avatud, oleks soovitatav lisada maastikuanalüüs koos vaatevälja hinnanguga ökodukti suunal. See võimaldaks selgitada, kas ja mil määral võib objekt mõjutada loomade liikumisjulgust või ökodukti kasutatavust. Lisaks tuleks määratleda peamised liigigrupid, kelle liikumist ökodukt toetab (nt suurulukid, väikeimetajad, jne) ning hinnata, kas kavandatav tegevus võib nende käitumist või liikumismustreid mõjutada.	KSH programmi täiendatakse vastavalt ettepanekule ja KSH aruandes hinnatakse mõju loomade liikumisteedele ja ökodukti funktsioneerimisele. Ekspergruppi kaasatakse ulukiekspert. KSH programm näeb ette nähtavusanalüüsi koostamist, mida sisendina on võimalik kasutada ka loomade liikumisteedele mõju hindamiseks
3. KSH programmis võiks ette näha ka leevendusmeetmete väljatöötamise, mis tagaksid rohevõrgustiku ja ökodukti toimimise säilimise. Võimalikud meetmed võiksid hõlmata näiteks taimestiku rajamist, valgusallikate suunamist ja varjestamist, tööde ajastamist häirimise vältimiseks ning muid tehnilisi ja maastikulisi lahendusi, mis vähendaksid kavandatava tegevuse mõju tundlikele loomadele.	KSH programmi täiendatakse vastavalt ettepanekule. Selgitame, et leevendavad meetmed selguvad KSH aruande koostamisel
Palume KSH programmi eelnevate punktide osas täiendada.	KSH programmi täiendatakse
Edastame Teile informatsioonina Kiisa ökodukti kaitsevööndi ettepaneku (joonis ja seletuskiri). Märkime, et Kliimaministeeriumis on muutmisel Keskkonnaseadustiku üldosa seadus, kus on väljatöötamiskavatsuse faasis elupaikade sidususe tagamise raames suurulukite läbipääsude ja piiranguvööndite ja tingimuste määramine.	Teadmiseks võetud
Täname Teid Rail Baltic Estonia OÜ-d detailplaneeringu koostamise protsessi kaasamast ning palume ka edaspidi planeeringu koostamisel koostööd teha.	Teadmiseks võetud
18. Terviseamet, 29.10.2025 nr 9.3-1/25/2892-4	
Amet on tutvunud esitatud materjalidega ning märgib järgmist: Planeeritavast alast ca 300m kaugusel asub Väike-Kõrgemaa (71814:001:0457) kinnistu, kus ehitisregistris leitavate andmete järgi paikneb kavandatav üksikelamu, sihtotstarbeks on 100% maatulundusmaa. Veidi kaugemal asub Kõrgevälja (71814:001:0059) kinnistu, kus juba paikneb ehitisregistri järgi elamu, lisaks on see sihtotstarbe järgi 100% elamumaa. Saku valla üldplaneeringute kaardilt ei selgu eeltoodud kinnistute maakasutuse juhtotstarve. Sellegipoolest tuleb eeltoodud alasid käsitleda kui müratundlike alasid ning jälgida, et aladel oleksid tagatud müra normtasemed vastavalt keskkonnaministri 16.12.2016 määruses nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ (edaspidi KeM määrus nr 71) toodule.	Täname arvamuse eest. Antud elamualasid käsitletakse KSH aruande koostamisel kui müratundlike alasid.

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

<i>Arvamus</i>	<i>Valla seisukoht</i>
Juhul kui kavandatakse müraleevendavaid meetmeid, siis tuleks ka neid mürahinnangus hinnata veendumaks nende efektiivsuses.	Ettepanekut võetakse arvesse KSH aruande osaks oleva mürahinnangu koostamisel
Amet palub kaaluda vajadust ka liiklusrüüsi hindamisele kui on ette näha olulist liiklusrüüsi. Tõusu.	Planeeringu koostamisel antakse hinnang liiklusrüüsi. Kui ilmneb, et see on oluline, siis viiakse läbi ka liiklusrüüsi hindamine. Lähteseisukohtade koostamise etapis ei eeldata, et väljaspool ehitusperioodi oleks tegu olulist liiklusrüüsi põhjustava käitise. Kavandatava elektriijaama põhikütuseks on maagaas, mis tarnitakse mööda maagaasi trassi. Võimaliku reservkütuse kasutusega kaasneb vedude vajadus, kuid see ei ole eelduslikult suurusjärgus, mis mõjutaks oluliselt ümbritsevate teede liiklusrüüsi. Jaam ise on automaatsüsteemidega juhitud, st jaama tegevusega ei kaasne olulist töötajate liikumisest tingitud transporti
Amet on varasemas kirjas tähelepanu juhtinud sotsiaalministri 04.03.2002 määrusele nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja müra taseme mõõtmise meetodid“ ja sotsiaalministri 17.05.2002 määrusele nr 78 „Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni mõõtmise meetodid“, kuid need ei ole tänaseks enam kehtivad. Nõuded siseruumis leviva vibratsiooni ja müra ohutusele elamutes ja muudes hoonetes, kus on vajalik füüsiliste ohutegurite mõistes rangemate nõuete kehtestamine kehtestatakse nüüd rahvatervishoiu seaduse § 16 lg 5 alusel.	Teadmiseks võetud, planeeringu ja KSH aruande koostamisel lähtutakse ajakohastest õigusaktidest
KSH programmis on toodud kaasatavad osapooled ning koostöötegiid. Terviseameti juurde on märgitud, et kaasatakse, kuna planeeringuga käsitletakse tervisekaitseõuete rakendamist, sh müra ja õhusaaste küsimusi. Amet täpsustab, et õhusaaste küsimused ei kuulu Terviseameti pädevusse.	Kaasatavate ja koostöö tegijate tabelis olevaid selgitusi täpsustatakse vastavalt märkusele
19. A.T., 31.10.2025	
Jaago maaüksuse detailplaneeringu LS ja KSH programmi palun lisada tegevused: 1. Planeeritava uue gaasielektriijaama mõjuhindang selle vahetus läheduses asuva kinnisvara väärtusele. Kõrgevälja (71814:001:0059, elamumaa) ja Väike-Kõrgemaa (71814:001:0457, maatulundusmaa) kinnistutele. Häiringute suurimad allikad nimetatud kinnistutel: põhjast-kirdest Kiisa alajaam, Kiisa avariielektriijaam, idast lineaarmüra ehitusjärgus RailBaltic, kagust-lõunast planeeritav uus gaasielektriijaam, mis ligi 2 korda võimsam ja suurem olemasolevast avariielektriijaamast. Häiringud ei lähtu enam ühelt kitsalt suunalt vaid hakkavad uute allikate lisandudes ümbritsema nimetatud kinnistuid!	Täname arvamuse eest. Mõjude hindamise programmi lisatakse hinnatava teemavaldkonnana mõju kinnisvarale. KSH aruandes antakse ülevaade võimalikust mõjust lähedal paiknevate kinnistute väärtusele

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
2. Elektriijaama üldvibratsiooni leviku hinnang lähimatesse eramutesse Kõrgevälja (71814:001:0059) ja Väike-Kõrgemaa (71814:001:0457) kinnistutel ja koosmõju olemasoleva Kiisa avariielektriijaama tekitatava vibratsiooniga.	KSH programmi täiendatakse ja lisatakse hinnatava mõjuvaldkonnana vibratsioon
3. Visuaalsete vaatepunktidenä määrata Kõrgevälja (71814:001:0059) ja Väike-Kõrgemaa (71814:001:0457) kinnistud.	Arvamust arvestatakse ja visualiseeringud tehakse nimetatud maaüksustelt. Palun mõlema maaüksuse esindajal saata planeerijatele enda kontaktnumber või -aadress, millel saab kokku leppida maaüksuse külastamist
4. Müra hinnang fookusega lähimate eramutega kinnistutel, Kõrgevälja (71814:001:0059) ja Väike-Kõrgemaa (71814:001:0457).	Müra hindamisel arvestatakse kõiki potentsiaalselt mõjutatavaid müratundlikke alasid, sh nimetatud kinnistuid
5. Mürahäiringu hindamisel arvestada kõikide müra levikut soodustavate ilmastikutingimuste koostoimega.	Müra hindamisel lähtutakse asjakohastest müra hindamise arvutusstandarditest. Tööstusmüra puhul on selleks ISO 9613-2:2024. Selgitame, et standardi kohaselt tehakse müra leviku arvutus eeldusel, et heliallika ja vastuvõtja vahel on soodsad (ehk levikut soodustavad) meteoroloogilised tingimused
6. Mürahäiringu hindamisel välja tuua müra tüübid, sagedused, tonaalsus ja peegeldused teistelt objektidelt ning metsafrondilt.	Müra hindamisel tuuakse välja hindamisel kasutatud lähteandmed jt eeldused
7. Lõhnaaeringute ja ka norme mitteületava õhusaaste leviku analüüs seda soodustavate ilmastikutingimuste koostoimel.	Kavandatakse maagaasil töötavat elektriijaama, mille puhul ei esine olulist lõhnateket ja seega lõhnaaeringu tekke võimalust. Seega lõhnaainete eraldumise ja hajuvuse hindamist ei saa pidada vajalikuks. Selgitame, et õhukvaliteedi hindamise metoodikat on põhjalikult kirjeldatud KSH programmis. Hinnatakse ka norme mitteületavat õhusaastet ehk hinnatakse kütuse põletamisel tekkivate saasteainete heitkoguseid ja välisõhus tekkivaid kontsentratsioone. Hinnatakse ka õhukvaliteedi piirväärtustele vastavust, kuid hajuvusarvutused koostatakse kõigi saasteainete puhul. Kehtiva õiguse alusel ei ole lubatud õhukvaliteedi piirväärtusi käitise tootmisterritooriumist väljaspool ületada. Hajuvusarvutused koostatakse vastavalt metoodikale, mis on kehtestatud keskkonnaministri 27.12.2016. a määrusega nr 84 „Õhukvaliteedi hindamise kord“. Vastavalt määruse nõuetele kasutatakse õhukvaliteedi arvutuslikuks hindamiseks hinnatava piirkonna meteoroloogiat iseloomustava meteoroloogilise masti

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
	meteoroloogilisi andmeid, mis on mõõdetud vähemalt viimase täisaasta jooksul
8. Välja tuua võimalikud häiringute erisused erinevaid elektritootmise tehnoloogiaid kasutades (gaasimootorid ja gaasiturbiinid).	Nagu ka KSH programmis on kirjeldatud, siis hinnatakse mõlemat võimalikku tehnoloogilist lahendust ja nende mõjusid ehk jah KSH aruandes soovitud tehakse
9. Ohuhinnangusse lisada kõikide lisanduvate häiringute üksik- ja koosmõju lähielanike tervisele.	Selgitame, et ohuhinnang koostatakse kemikaaliohutusega seonduvate riskide vaates (kemikaalide süttimised, plahvatused, tulekahjud). Antakse hinnang erinevate õnnetusjuhtumite korral ohualade ulatusele nii inimest ohustavate tasemete kui ehitisi ohustavate tasemete alusel. Inimese tervise mõjusid hinnatakse lähtuvalt objekti poolt tekitatavatest mõjudest. Eeskätt seisneb antud objekti puhul võimalik mõju tervisele müra ja õhusaaste tekkes, mille normtasemed on kehtestatud eeskätt inimese tervise kaitseks
10. Ohuhinnangusse lisada hinnang sõjalisest vaatenurgast. Kiisa ja Kurtina alevike ning eeskätt elektrijaama ümberkaudsete majapidamiste ohustatus, juhuslikuks või kaasnevaks sihtmärgiks sattumine.	Selgitame, et ohuhinnang koostatakse kemikaaliohutusega seonduvate riskide vaates (kemikaalide süttimised, plahvatused, tulekahjud). Küll aga näeb KSH programm ette ka piirkonda koonduvate elutähtsa teenuse osutajatega kaasnevate riskide ja leevendusmeetmete käsitlemise. Antud käsitus esitatakse siiski arvestades antud andmete ligipääsu piiratust. Samuti on planeeringu koostamisse kaasatud ametkonnad, kes vastutavad riigikaitse eest. Sõjalise olukorra tegevusplaane planeeringu koostamisel käsitleda ei ole võimalik, sest selline info ei ole avalik. Samuti ei määrata selliseid tegevusplaane detailplaneeringuga
Käesolev on ka kaasamissoov planeeringu ja KSH/KSHA seotud infosse ja teavitustesse: A. T., e-post: (kontaktid avalikust tabelist eemaldatud, vallavalitsusel kontaktid olemas)	Teadmiseks võetud
20. Keskkonnaamet, 30.10.2025 nr 6-5/25/10873-3	
Keskkonnaamet on Jaago maaüksuse detailplaneeringu LS ja KSH programmiga tutvunud ning esitab oma pädevusvaldkonna piires järgmised ettepanekud ja märkused materjalide täiendamiseks ja korrigeerimiseks: 1. LS ja KSH programmi alaptk-s 1.2 (lk 8) on gaasielektrijaama lahenduseks A2 nimetatud gaasimootoritega lahendus, korrektne on aga gaasiturbiinidega lahendus. Palume materjale korrigeerida.	Täname arvamuse eest. Korrigeeritakse

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
2. LS ja KSH programmi alaptk-s 1.2 (lk 9) on kirjutatud: „Nii lahenduse V1 kui V2 korral kavandatakse põhikütusena kasutada maagaasi.“ Palume lauset korrigeerida, kuna materjalides on varasemalt räägitud lahendustest A1 ja A2 mitte aga V1 ja V2.	Korrigeeritakse
3. LS ja KSH programmi alaptk-s 1.4.1 (lk 18) punktis 11 on öeldud, et detailplaneeringuga määratakse muuhulgas elamuühikute arv. Mida selle all on mõeldud? Kuna detailplaneeringuga kavandatakse gaasielektrijaama rajamist, siis pole elamuühikute arvu määramine asjakohane.	Nõustume, et elamuühikute arvu esitamine pole asjakohane ja viidatud koht muudetakse
4. Täiel määral ei saa nõustuda LS ja KSH programmi alaptk-s 1.3.3 (lk 13) toodud väitega: „Planeeringuala jääb ökoduktist eemale ja selle loomapääsu kavandatud 500 m kaitsevööndist (Joonis 4) piisavalt kaugele, mistõttu ei ole oodata, et kavandatav tegevus mõjutaks ökodukti toimivust.“ Esiteks on vahemaa alla 1 km, mis ei ole ulukite liikumise seisukohast väga suur distant ja teiseks on sealsamal viidatud Joonisel 4 (lk 14) näidatud üks olulistest loomade liikumiskoridoridest planeeringuala suunas. Seega tuleb siiski hinnata võimalikke loomade liikumismustreid piirkonnas ja planeeringu mõju neile.	KSH programmi täiendatakse vastavalt seisukohale ja KSH aruandes hinnatakse mõju loomade liikumisteedele ja ökodukti funktsioneerimisele. Ekspertgruppi kaasatakse ulukiekspert
5. LS ja KSH programm ei ole täielik seoses looduskaitseobjektidega. Nimetamata on, et planeeringuala piirist minimaalselt u 220 m kaugusel paikneb projekteeritav loodusmetsade looduskaitseala (projekteeritavatele kaitstavatele loodusobjektidele juhtisime tähelepanu ka 30.04.2025 kirjas). Palume selles võtmes vaadata üle alaptk-s 3.4.1 (lk 30) toodud väide: „Kuna planeeringuala ja selle lähiajal tundlikud kooslused ja elupaigad puuduvad, siis ei ole oodata olulise mõju avaldumist bioloogilisele mitmekesisusele ja populatsioonidele, taimedele ning loomadele ja kaitstavatele loodusobjektidele“.	KSH programmi vastavat osa korrigeeritakse. Loodusmetsade kaitsealale siiski olulise mõju esinemise võimalust planeeringuga kaasnevana ei nähta
6. LS ja KSH programmi alaptk-s 3.4.2 (lk 30) toodud Natura eelhindamise järeldus tugineb suuresti arendusala ja Natura 2000 võrgustiku alade omavahelisel paiknemisel. Kuna Kurtna-Vilivere loodusala kaitse-eesmärkide hulka kuuluvad ka veekeskkonnaga seonduvad kaitseväärtused (elupaigatüüp jõed ja ojad, saarmas ning paksukojaline jõekarp), tuleb võtta arvesse ka veekeskonna kaudu levida võivad mõjurid, nt heitvee ärajuhtimine (eriti seotuna kütuse hoiustamisega). Palume alaptk-i 3.4.2 täiendada (ehkki tulenevalt loodusala paiknemisest arendusalast ülesvoolu, ei ole sisulist mõju eeldada).	KSH programmi vastavat osa korrigeeritakse
7. LS ja KSH programmi alaptk-i 3.4.9 teise lõigu esimene lause on sõnastatud: „Inimese tervist võib mõjutada radooni sisaldus kavandatava tegevuse alal olevas maapinnas.“ Järgnevas lauses on trükiviga: „Saku vald ei kuulub...“. Korrektne on „ei kuulu“. Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et esimene lause on eksitav. Inimene ei puutu kokku radooniga maapinnas ning ka pinnasest välisõhku väljuva radooni kontsentratsioon ei kujune mistahes inimtegevuse tulemusena nii kõrgeks, et sel võiks ilmned mõju inimese tervisele. Kopsuvähki	KSH programmi vastavat osa korrigeeritakse

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
haigestumise riski suurenemisena saab avalduda siseruumide õhus esineda võiv kõrge radoonikontsentratsioon, kui inimene hingab sellist õhku aastakümneid. Keskkonnaamet soovib sõnastada lause ümber kujule: „Inimese tervist võib mõjutada radooni sisaldus hoonete siseõhus“ ja tõsta selle ning järgneva lause vahele alaptk 3.4.9 kolmas lõik, mis algab sõnadega: „Kõrge radoonisisaldus pinnaseõhus on riskiteguriks ...“.	
8. Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et LS ja KSH programmi alaptk-s 3.4.9 viiendas lõigus viidatud Vabariigi Valitsuse (VV) määrused nr 84 ja nr 131 kaotasid 31.08.2025 kehtivuse. Alates 01.09.2025 jõustusid neid asendavad VV 26.06.2025 määrus nr 47 „Lastehoiu ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded“ ja 07.07.2025 määrus nr 52 „Nõuded statsionaarse õppega üldhariduskooli õppekeskkonnale, terviseriskide ohjamisele ja riskitegurite vähendamisele õppekeskkonnas ning õppe ja kasvatuse korraldamisele“. Viimased aga ei kehtesta enam lasteaedade ja koolide ruumide siseõhu radoonisisaldusele erandina madalamat nõutavat taset võrreldes kõigile hoonetele ettevõtlus- ja infotehnoloogia ministri ehitusseadustikust tuleneva määrusega nr 19 kehtestatud viitetasemega. Keskkonnaamet teeb ettepaneku LS ja KSH programmi alaptk-s 3.4.9 viies lõik ära jätta, kuna selles toodud info on kehtivuse kaotanud.	KSH programmi vastavat osa korrigeeritakse
9. LS ja KSH programmi alaptk-s 3.4.9 lk 35 viimases lõigus, viidates Saku valla üldplaneeringule, on kirjutatud: „lasteasutuste projekteerimisel ja ümberehitamisel on vajalik mõõta radoonisisaldust ja vajadusel rakendada standardis EVS 840:2017 „Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks ...“. Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et ajakohane standardi EVS 840 versioon 2023. aastast ei kasuta enam nii ranget sõnastust (on vajalik mõõta) ega viita eraldi lasteasutuste tarbeks mõeldud hoonete projekteerimisele. Nagu ka LS ja KSH programmi alaptk 3.4.9 lõpuosas rasvases kirjas välja on toodud, tuleks pinnaseõhu radoonisisalduse mõõtmise vajaduse üle otsustamine igal konkreetsel juhul jätta projekteerija pädevusse, kuna projekteerija ülesanne on projekteerida hoone, mis vastaks kõigile ehitusseadustikust tulenevatele nõuetele. Keskkonnaamet teeb ettepaneku kaaluda nimetatud lõigu LS ja KSH programmi tekstis säilitamise otstarbekust, kuna KSH puudutab eelkõige gaasielektrijaama rajamist.	KSH programmi vastavat osa korrigeeritakse
21. N.N., 31.10.2025	
Olen ka saku valla elanik üle 25aasta. See kui palju halvemaks, eriti hajaasustuse elanike elu on läinud pole võimalik edastada. Selle aja sees on ehitatud ka olemasolev nn. Kiisa alajaam, mis on minu elamust täpselt nii kaugel et õhtul ja öö pimeduses helendav ja mürisev elektrijaama olemasolu on tuletab mulle kogu aeg meelde ,et elektri kokkuhoid on väikese inimese töö. Mitte suurte korporatsioonide asi. Kui räägitakse uuest gaasielektrijaamast on mul ilmselt targem juba	Täname esitatud arvamuse eest. Selgitame, et elektrijaama planeering on käesoleval ajal koostamise algusjärgus. Planeeringu menetluse ning selle raames läbiviidava mõjude hindamise raames tuleb välja selgitada kas, mis mahus ja millistel tingimustel elektrijaama soovitud asukohta saab rajada. Teie seisukoht on

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
praegu leida mingi uus elupaik. Arvatavasti on õigem saku vallast ära minna kuigi ei tahaks loobuda oma kodust. Olen mõelnud, miks küll peab see alajaam niimoodi särama, ja siis me räägime uue elektriijaama ehituse vajadusest et tagada energia olemasolu. Miks vallaametnikud annavad rohelise tule kõikidele ettepanekutele mis tulevad kuskilt? Selge on see, et kui ei tea ega kuule ei ole ka probleemi, aga elanikud kes siin lähistel elavad peavad taluma müra, mis juba praegu tekitab pingeid, ei kujuta ette missugune saab see müra siis olema kui valmib või kui alustatakse gaasielektriijaama ehitusega. Kes ja kas millegagi on võimalik seda kompenseerida. Olen kindlalt selle uusehituse vastane, tahetakse seda ju siia ehitada vaid sellepärast et nn. taristu on juba olemas, seega kogu ettevõtmine taandub raha peale, tuleb ju odavam, sest uut ehitada päris algusest on ju kallis. Miks üldse küsida elanike arvamust kui niikuinii hakatakse ehitama ilma, et kellegi arvamus korda läheb.	samuti osa planeeringu koostamisest ja see on üheks kaalutluseks vallavolikogule kui jõutakse vastavate otsuste tegemise etappi
22. T.U., 31.10.2025	
Lähtun valla kodulehel esitatud küsimustest ning nummerdasin enda arvamused ja küsimused, et neid saaks paremini vastata: **kas gaasielektriijaama rajamine on võimalik? 1. Pigem ei ole mõistlik, kuna piirkonnas on juba koondunud kohalikke elanikke häirivaid objekte.	Teadmiseks võetud
2. Kurtna lasteaia nurk, kus kümned väikesed lapsed mängivad tunde keset päeva jääb linnulennult jaamast 600 meetri kaugusele. Igasugune õhusaaste lisandumine seal punktis on vastuvõetamatu! See reaalne õhusaaste oht on nii mõneski peres tekitanud arutelu eemale kolimise üle. Vald saab endale lasteaia, kus on alati kohad saadaval. Palun töötada välja usutav meetod, kuidas tõestada, et õhusaaste ei tõuse.	Selgitame et planeeringu mõjude hindamise käigus viiakse läbi põhjalik õhukvaliteedi mõju hindamine. Kuna tegu on põletusseadmetel põhineva elektriijaama kavandamisega, siis on selgelt tegu õhukvaliteeti mõjutava tegevusega. Kehtiva õiguse alusel ei ole lubatud õhukvaliteedi piirväärtusi käitise tootmisterritooriumist väljaspool (sh kõigil elamualadel ja lasteaia territooriumil) ületada. Õhukvaliteedi piirväärtused on kehtestatud inimese tervise kaitseks. Õhukvaliteedi mõju hinnanguga tuleb välja selgitada millistel tingimustel jaama rajada antud asukohta on tagades õhukvaliteedi normidele vastavus
3. Linnulennult 300 meetri kaugusele jääb Väike-Kõrgemaa elamu, kus elab pere. See elamu on juba ühelt küljelt piiratud suure valgus, õhu ja mürareostusega objektidega. Lisaks on nüüd valminud akujaam, mis samuti tekitab rohkelt valgus- ja mürareostust. Kuidas on võimalik, et selle pere tervislik elukeskkond ei saa täielikult rikutud lisanduva gaasielektriijaama näol?	Selgitame et planeeringu mõjude hindamise käigus hinnatakse nii mõju õhukvaliteedile kui tekkivaid müratasemeid. Mõju hindamine peab andma vastuse, millistel tingimustel on võimalik elektriijaama soovitud asukohta rajada tagades kõigil tundlikel aladel (sh lähim elamu) inimese tervise kaitseks kehtestatud müra ja õhukvaliteedi normtasemete täitmine

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
4. Välisõhku satub lämmastikdioksiid põlemisprotsessides kõrgel temperatuuril õhulämmastiku ja hapniku vahelise reaktsiooni tulemusena. Silmade, nina ja kurgu ärritaja. Võib põhjustada nõrgenenud kopsutalitlust ja suurendada hingamisteede infektsioonide ohtu lastel ja noorukitel. Väga kõrged lämmastikdioksiidi tasemed võivad põhjustada kopsuturset ja hajutatud kopsukahjustusi (diffuse lung injury). Jätkuv kokkupuude kõrgete lämmastikdioksiidi tasemetega põhjustab akuutse või kroonilise bronhiidi teket. Pikaajaline kokkupuude lämmastikdioksiidi madalate kontsentratsioonidega võib põhjustada astmaatikutel bronhide reaktiivsuse suurenemist, kroonilise kopsuobstruktsiooniga inimestel vähenenud kopsutalitlust ja suurendab hingamisteede nakkushaiguste riski, eriti lastel. Antud projekti puhul on kasutusel mõlemad rohkelt lämmastikdioksiidi tekitavad kütused: maagaas ning diiselmootor. Arvestades Kurtna lasteaed -kooli lähedal asumist ei tohiks seda jaama rajada. Millised on regulatsioonid sellise saasteallika ja lasteasutuse teineteise läheduse suhtes? Kas nende puudumisel saaksime luua eritingimused ja see lahendada mõistlikult kõigi osapoolte jaoks? **millistel tingimustel?	Tõepoolest on lämmastikdioksiid üks peamine põlemisel tekkiv saasteaine, mille teket ja levikut õhukvaliteedi hindamisel ka hinnatakse. Eraldi regulatsiooni lasteaedade ja heiteallikate vahelisele kaugusele Eestis kehtestatud ei ole. Tõenäoliselt ei ole sellise tingimuse kehtestamine ka mõistlik, sest nii lasteasutuste enda kütteseadmed kui kohalikud katlamajad paiknevad sageli lasteasutuste lähedal. Küll aga kehtib meil nõue (atmosfääriõhu kaitse seaduse § 94. lg 2), mille kohaselt heiteallikate valdaja ei tohi põhjustada õhukvaliteedi piirväärtuste ületamist väljaspool oma tootmisterritooriumit). Antud nõuet tuleb järgida ka kavandatava elektrijaama puhul ja see millistel tingimustel on selle nõude täitmine võimalik tuleb selgitada välja KSH aruande koostamisel
5. Saku Vald või Kiisa Energia OÜ peaks koheselt kolm õhuseire mõõtejaama rajama. Need õhuseirejaamad võiks asuda olulistest punktides: Väike-Kõrgemaa elamu krunt, Kurtna lasteaia hoov ning Kiisa Raudteejaama hoone esine. Esimene nendest on eramu, mis on liiga lähedal planeeritavale jaamale ning teised kaks on kohad, kus tihti on palju inimesi värske õhu käes. Kurtna kooli lasteaia poole peal on keset päeva lasteaiarühmad väljas ning kooli poole peal aetakse pikapäevärühmad õue. See tähendab sadakond last, kelle tervis on ohus. Rongijaamas ootavad rongi peamiselt vanad ja noored inimesed. Eesmärk oleks mõõta seirejaamades automaatanalüsaatoritega lämmastikdioksiidi, vääveldioksiidi, süsinikoksiidi, osooni, eriti peente (PM25) ja peente osakeste (PM10) kontsentratsiooni. Samad seirejaamad on toimimas üle Eesti - vaata https://ohuseire.ee/. Lisaks peamistele õhusaaste näitajate mõõtmisele peaks rajama täiendavad meteoroloogijaamad, et jälgida näiteks õhu liikumist ja muid õhusaastet mõjutavaid omadusi. Kõigele lisaks veel reaalajas on vaja jälgida juba olemasoleva avarii-gaasielektrijaama tööd ning ka tulevikus rajatava gaasielektrijaama tööd. Kõik see võimaldaks teaduspõhiselt jälgida ja hinnata õhureostust ning võrrelda selle muutust ajas. Sarnaselt saab teostada seiret müra- ja valgusreostuse kohta.	Selgitame, et vajalikud seiretingimused selgitatakse välja KSH aruande koostamisel. Kuna elektrijaama puhul on tegu olenevalt tehnilisest lahendusega kas suurte või keskmise võimsusega põletusseadmete rajamisega, siis kehtivad sellistele seadmetele ka otse õigusaktidest ja/või parima võimaliku tehnika nõuetest tulenevad seirenõuded (suurtele põletusseadmetele sealjuhu püsiseire rakendamise nõuded). Üldjuhul on põletusseadmete puhul asjakohane rakendada seiret otse heiteallikal (nn toruotsa seire) vältimaks olulise saaste tekitamist. Õhukvaliteedi seiret (mida tehakse nt riiklike seirejaamade võrguga) tehakse üldiselt õhukvaliteedi foonitaseme või mitmete erinevate ettevõtete, lokaalse kütte ja liikluse koosmõjus tekkivate saatetasemete seiramiseks. Õhukvaliteedi seiret rakendatakse pigem olukordades kus heiteallika seiret ei ole võimalik rakendada (nt hajusallikad)

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
6. Uue jaama planeerimisel tuleb eelpoolnimetatud õhu, müra ja valgusreostuse hindamisel sisse arvata ka olemasoleva avarielektrijaama töö nii gaasi kui ka varukütuse tingimustel kaasa arvatud kui jaam on 100% võimsusel. Lisada tuleb ka akujaama töö kui ka tulevase rail baltiku trassi tööst tingitud müra ja valgusreostus.	Selgitame, et KSH programmis on kirjeldatud kõiki koosmõju avaldavaid objekte ja lisaks planeeritavale objektile koostatakse ka koosmõju hinnangud teiste piirkonnas olevate koosmõju avalduvate objektidega
7. Saku valla Kirdalu küla Jaago maaüksuse gaasielektrijaama detailplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programm väidab leheküljel 7, et riiklik eripaneeringu vajadus gaasielektrijaama kavandamiseks puudub. Viidatakse PlanS § 27 lg 1 tingimusele, et tegemist ei ole olulise ruumilise mõjuga ehitisega, mille asukoha valikult või toimisel oleks suur riiklik või rahvusvaheline huvi. Esiteks on see vastuolus sama dokumendi leheküljel 6 tooduga, kus kirjeldatakse kuidas tegemist on piirkonna kontekstis nii olulise keskkonnamõjuga, kui ka olulise avaliku huviga objektiga. Gaasielektrijaama rajamisega tagatakse Eesti elektrivõrgu stabiliseerimine seoses desünkroniseerimisega Venemaa–Valgevene sünkroonlast. Detailplaneeringuga kavandatav tegevus aitab leevendada Eesti elektrisüsteemis tekkinud defitsiiti juhivatest elektritootmisvõimsustest ning tagada Eesti energeetilist julgeolekut ja mitmekesisust. Lisaks leevendab elektrienergia tiputarbimiskoormust ning ühtlustab elektrihindasid Nordpooli elektriturul. See on ümberlukkamatu riiklik kui ka rahvusvaheline huvi selle elektrijaama toimise vastu, mis on kirjeldatud planeeringu koostaja enda Tanel Breede, volitatud maastikuarhitekt-ekspert (tase 8, nr 223485) poolt. Palun lugeda uuesti PlanS § 27 lg 1 tingimusi. Palun kirjeldada, kuidas kavandatava elektriaama näol ei ole tegemist maakonnaülese riikliku huviga energeetika valdkonnas? **milliste mõjudega?	Selgitame, et enne planeeringu algatamist küsis Saku vallavalitsus ¹korrektseks planeeringu liigi valikuks seisukohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt (kelle pädevusalasse riigi eriplaneeringu koostamine kuuluks). Kiri saadeti teadmiseks ka Kliiministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Siseministeeriumile, Maa- ja Ruumiametile ja Elering AS-le. MKM vastas vallale 10.04.2025 nr 13-5/1415-2 ja ei pidanud antud objekti kavandamist riigi eriplaneeringuga vajalikuks ning pidas seda võimalikuks ka üldplaneeringut muutva detailplaneeringu menetluses. Leiti et PlanS § 27 lõikes 2 nimetatud ehitiste planeerimiseks ei pea koostama ilmtingimata riigi eriplaneeringut. Sellest lähtuvalt jõuti Saku valla poolt ka seisukohale, et antud objekti on võimalik kavandada üldplaneeringut muutva detailplaneeringuga. Eelnevast lähtuvalt ei esine lähteseisukohtades vastuolu. Tegu on Eesti elektrisüsteemi vaates olulise objektiga, kuid planeerimisinstrumentina on asjakohane kasutada üldplaneeringut muutva detailplaneeringu menetlust
8. Olematute mõjudega inimese sissehingatavale õhule, kes elab näiteks 300 meetri kaugusel (Väike-Kõrgemaa elamu krunt). **kas ja kuidas on võimalik mõjusid leevendada?	Selgitame, et 400 MWel võimsusega elektrijaam ei ole kindlasti olematute mõjudega käitis. On ilmne et tegu on olulise keskkonnamõjuga käitise kavandamisega ning peamisteks inimese tervist ohustavateks mõjudeks on õhusaaste ja müra. Sellest lähtuvalt on Saku Vallavolikogu algatanud lisaks detailplaneeringu koostamisele ka keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamise. Hindamise käigus hinnatakse mõju õhukvaliteedile ja tuleb välja

¹ Saku vallavalitsuse kiri 24.03.2025 nr 7-1/14-1

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
	selgitada millistel tingimustel on võimalik olulisi keskkonnamõjusid vältida ja milliseid leevendusmeetmeid on vajalik rakendada
9. Isiklikult tunnen, et kogu leevenduse pingutus peab minema just nimelt jaama poolt põhjustatud tagajärgede leevendamisele. Selleks on siis õhu, valgus ja mürareostus ja võib olla midagi veel... Nende mõjude suurimad kannatajad on vahetus läheduses elavad inimesed kuni lasteaiani välja. Mingisuguse kergliiklustee ehitamine, silla rajamine või toetused huviringidele teenivad pigem väheste huve ja ei puuduta tõeliseid kannatajaid rajatise kõrval. Palun näidata võimalusi, kuidas teha nii, et kavandatavast elektrijaamast 300 meetri kaugusele inimese sissehingatav õhk õues jääb sama puhtaks nagu enne.	Läbiviidava keskkonnamõju hindamise eesmärk ongi hinnata tekkivaid mõjusid ja ebasoovitavate mõjude osas välja töötada leevendusmeetmeid. Samas selgitame, et ka keskkonnanõuetele vastava tööstusobjektiga kaasnevad häiringud, mida suure tõenäosusega ei ole lähiala elanike jaoks võimalik täielikult vältida. On ilmne, et piirkonda heiteallikate lisandumisel mõjutab see lähipiirkonna õhukvaliteeti. Arendaja on häiringute kompenseerimiseks avaldanud soovi kogukonna käest vastavate ideede korjeks leidmaks meetmeid, mis kohaliku kogukonna vaates võiksid häiringute talumist võimalda
10. Palun võtta eraldi teemana KSH programmi Väike-Kõrgemaa elamu kui ka Kurtna lasteaed-kooli õhu-, müra- ja valgusreostuse hinnang ja leevendusmeetmed.	Selgitame, et mõjusid hinnatakse kõigi mõjutatavate tundlike objektide (st elamualad ja ühiskondlike hoonete alad) suhtes, sh nimetatud maaüksuste suhtes
11. Kuidas? on küsimus pigem ekspertidele. Minu põhimure on see, et paberi peale on võimalik igast mudeleid teha nii, et tulemused oleks vastavalt regulatsioonidele. Seda näitab ka KSH programmi dokument, et kõrvuti lehekülgedele on kirjutatud soovitud lahendus veendumata, kas tegelikult vastab planeeringuseadusele. Hiljem pannakse elukas tööle ja tuleb välja, et peab hoopis teistmoodi käitama ja siis kõik parameetrid muutuvad. Minu huvi oleks see, et müra, valgus ja saaste oleks konstantselt mõõdetud enne ja pärast valmimist jaama eluea jooksul. Lisaks siis tuule suund, tugevus ning jaama võimsus ja gaasitarve. Ainult nii saab tagada turvalisus ja usk sellesse. Palun tõestada, et see saab nii olema!	Selgitame, et kavandatavat käitist liigitub keskkonnakompleksloa kohustusega käitiseks. See tähendab, et elektrijaama saab selle rajamisel kasutada ainult keskkonnakompleksloa tingimuste kohaselt. Kompleksloas määratakse sealjuures ka seiretingimused (kaalutava turbiinidega tehnilise lahenduse korral kohustuslik nt õhusaaste püsiseire) ning kompleksloaga käitiste puhul toimub regulaarne Keskkonnaameti poolne ülevaatus ja kontroll kõigi loa tingimuste täitmise osas. Samuti rakenduvad käitisele loast tulenevad regulaarsed aruandluse kohustused. Seega järelevalve tingimuste täitmise üle tagatakse ettevõtte tegevuse reguleerimise läbi keskkonnakompleksloaga
12. Jah, ehitame kõrged vallid ja suure kasti ümber, et piirata ja suunata õhu, müra ja valgussaastet. Usun, et Kaitseväge kiidab ka heaks, kui lisabarjäärid rajatakse.	Täname ettepaneku eest. Vajalikud leevendusmeetmed selgitatakse välja KSH aruande koostamisel
13. Asendiplaan tuleb üle vaadata. Teatud meteoroogilistel tingimustel heitgaasid ei liigu kõrgemale vaid jäävad maapinna lähedastele kihtidele, seda võib näiteks mõjutada lähedal asuv metsamassiiv.	Selgitame, et lähteseisukohtade ja KSH programmise esitatud joonised on esialgsed ja illustreerivad. Käitise asendiplaan koostatakse planeeringu koostamise käigus. Põletusseadmete vajalikud korstna kõrgused selguvad KSH aruande koostamisel läbiviidavate hajuvusarvutuste alusel

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
14. Lisaks on hetkel asendiplaanil kujutatud korstnad ühel joonel Kurtna lasteaed-kooliga. Samal joonel puhuva mõõduka loode tuule puhul võib tekkida konsentreeritud heitgaaside vool täpselt laste peale.	Selgitame, et lähteseisukohtade ja KSH programme esitatud joonised on esialgsed ja illustreerivad. Käitise asendiplaan koostatakse planeeringu koostamise käigus. Põletusseadmete vajalikud korstna kõrgused ja sobilik paiknemine täpsustatakse KSH aruande koostamisel läbiviidavate hajuvusarvutuste alusel
15. Sellised olukorrad tuleb läbi modelleerida ja simuleerida termodünaamilisi, ilmastikulisi kui ka peenosakeste liikumist, kasutades selleks muuhulgas programme nagu näiteks Ansys, millega saab teostada arvutuslikku vedelike dünaamika simulatsioone (CFD).	Hajuvusarvutused koostatakse vastavalt meetodikale, mis on kehtestatud keskkonnaministri 27.12.2016. a määrusega nr 84 „Õhukvaliteedi hindamise kord“. Vastavalt määruse nõuetele kasutatakse õhukvaliteedi arvutuslikuks hindamiseks hinnatava piirkonna meteoroloogiat iseloomustava meteoroloogilise masti meteoroloogilisi andmeid, mis on mõõdetud vähemalt viimase täisaasta jooksul. Hajuvusarvutuste koostamisel kasutatakse Aermod hajuvusarvutuste mudelit Lakes Aermod tarkvara abil
16. Kas on võimalik siduda elektriijaama rajamine sellega, et ühtegi avatud karjääri Kiisa ja Tõdva vahel ei avata.	Ei, otseselt ei ole. Karjääride kaevandusloa taotluste menetlus toimub vastavalt kehtivale regulatsiooniga ning elektriijaama detailplaneeringu raames ei ole kuidagi võimalik keelata piirkonda karjääride rajamist.
17. Kas korsten võiks olla väga kõrge, et heitgaaside mõju kohalikele vähendada?	Põletusseadmete vajalikud korstna kõrgused selguvad KSH aruande koostamisel läbiviidavate hajuvusarvutuste alusel. Üldpõhimõttena kehtib saateainete hajumisel loogika, et mida kõrgem on korsten seda madalam on maapinnalähedasse õhukihti jõudev saasteainete kontsentratsioon. Majanduslikult, lennuohutusest tulenevalt ning tehnoloogilistel põhjustel on vajalik leida optimaalsed korstna kõrgused
18. Palun kujundada hinnang, mis saab olema olemasoleva Kiisa avariielektriijaama tulevik ja rakendatus? Kas see müüakse ja muudetakse samasuguseks tavakasutuses olevaks elektriijaamaks ning sel juhul on meil tihedalt koos 650 MW võimsust?	Kiisa avariielektriijaam kuulub Elering AS-ile, mis omakorda kuulub Eesti riigile. Saku Vallavalitsusel on Eesti riigi täpsemate plaanide kohta seoses Kiisa Avariielektriijaamaga teada ainult ajakirjanduses avaldatud info (näiteks https://www.err.ee/1609659809/valitsus-toetas-kiisa-elektriijaama-muuki-2028-aastal). Täpsema info saamiseks pöördume planeeringu koostamise käigus täiendavalt Kliimaministeeriumi poole.
Palun anda teada, kui info on vastu võetud.	Kirjale on automaatselt saadetud kättesaamise kinnitus ning vald saatis ka eraldi kinnistuse
23. T.U., 04.11.2025	

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
Ühe mõtte veel lisaksin, kui läheb veel arvesse. Vibratsioon, mis tekib sise põlemis- ja turbiinmootorite käitamisest. Leevendusmeede peaks olema sisseseadetel vibratsiooni akumuleerivad padjad või muu sarnane tehnoloogia. Antud juhul mõjutab see lähedal asuvaid elanikke. Eriti kui maapinnas on meil siin väidetavalt savi-liiv, mis võimaldab vibratsioonilainetel kaugemale levida	Täname arvamuse eest. KSH programmi täiendatakse ja lisatakse hinnatava mõjuvaldkonnana vibratsioon. KSH aruandes tuuakse välja ka vibratsiooni asjakohased leevendusmeetmed.
24. Transpordiamet, 03.11.2025 nr 7.2-1/25/8950-4	
Transpordiamet on esitanud seisukohad planeeringu koostamiseks 20.06.2025 kirjaga nr 7.2-1/25/8950-2 (edaspidi seisukohtade kiri). Oleme tutvunud edastatud lähteseisukohtade ja KSH programmiga ning kinnitame, et seisukohtade kirjas esitatud nõuetega on valdavas osas arvestatud ja need on endiselt kehtivad, kuid vajavad täpsustamist järgmistes punktides. 1. Planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi jaotuse 1.5.4 punktis 1 on välja toodud tingimuste väline märkus, et Transpordiameti esitatud seisukoht on osaliselt vastuolus Saku Vallavolikogu otsuse punktiga 16 (eespool ptk 1.4.1). Märkus käsitleb raskeliikluse juurdepääsu kavandamist eesmärgiga välistada gaasielektriijaama suunduva tulevase raskeliikluse ja teenindava transpordi läbipääs Kiisa aleviku ja Kurtna küla kaudu. Meie hinnangul ei ole planeeringu kaudu võimalik kitsendada raskeliikluse liikumist läbi Kiisa aleviku ja Kurtna küla, sest läänesuunalise transpordinõudluse rahuldamiseks puuduvad toimivad alternatiivid. Kui vallavalitsus on üldplaneeringu ja DP algatamise kaudu pidanud gaasielektriijaama rajamist sobilikuks ruumiliselt isoleeritud alale, siis ei oleks proportsionaalne ega tõhusalt järelevalvatav paigaldada tiheda asfaltbetoonkattega riigiteedele liikluskorraldusvahendid, mis keelavad Kiisa alevikku sisenemise ainult gaasielektriijaama teenindavatele veokitele.	Täname arvamuse eest. Vald on seisukohal, et ennekõike rasketehnika juurdepääs planeeritavale alale peab olema rajatud põhja suunast, pikendades olemasolevale tootmismaale (olemasolev gaasielektriijaam jm) viivat teed kuni planeeringualani. Vald ei nõustu, et rasketehnika hakkaks läbima Kiisa aleviku ja Kurtna küla, et teenindada uut tootmisala. Küll oleme nõus, et olemasolev Lillemäe tee ja Kurtna aiamaa kinnistust algav tee asfalteeritakse ning rajatakse juurdepääs jalakäijatele, kergliiklejatele ning sõiduautodele. Oleme valmis TraM-iga planeeringu koostamisel tegema koostööd.
2. Planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi jaotuse 3.4 KSH sisulise ulatuse määramine osa tuleb täiendada infrastruktuurile ja transpordinõudlusele avalduvate mõjude hindamisega. KSH programmis tuleb hinnata raskeliikluse mõju ristmiku läbilaskevõimele, sealhulgas ehitusaegset ja kasutusaegset liikluskorraldust ning vajadusel ette näha täiendavad lahendused (nt ristmiku laiendused või liikluskorralduslikud meetmed).	Arvestatakse KSH programmi täiendamisel ja planeeringu ning mõjude hindamise edasisel koostamisel
Palume eeltoodut arvestada planeeringu ja KSH programmi koostamisel.	Teadmiseks võetud
25. Tutvustava avaliku arutelu käigus esitatud ettepanekud (mida kirjalikult ei esitatud)	
Hinnata elektromagnetkiirguse teket ja mõju.	Täname arvamuse eest. Vastava mõjuvaldkonna hindamine lisatakse KSH programmi ja hinnatakse KSH aruande koostamisel

Saku gaasijaama detailplaneering ja KSH. Arvamused.

Arvamus	Valla seisukoht
Pöörata tähelepanu loomade liikumisele (sh koprad)	KSH programmi täiendatakse vastavalt ettepanekule ja KSH aruandes hinnatakse mõju loomade liikumisteedele ja kavandatava ökodukti funktsioneerimisele. Ekspertgruppi kaasatakse ulukiekspert
Peale väljapanekult laekunud arvamused	
26. E. H. 13.11.2025	
Seoses gaasielektrijaama planeerimisega Kurtna ja Kiisa lähikonda esitan alternatiivina juba esitatud leevendusmeetmele alternatiivse vastuväite: Kiisa lähikonnas on juba üks elektrijaam ja akupangad, mis asuvad RB lähikonnas. Ukrainas pommitab Venemaal eelkõige elektrijaamu, et selliselt rünnatavat riiki survestada. Võib karta, et esimeses järjekorras hakatakse ründama nii Kiisa senist kui ka uut planeeritavat elektrijaama. Eeltoodu põhjal järeldan, et mitut elektrijaama kõrvutada ehitada on strateegiliselt väär. Ühtlasi annan nõusoleku oma isikuandmete avalikustamiseks.	Täname arvamuse eest. Vallavalitus on kaasanud ja jätkab antud planeeringu menetlemisel koostööd Eestis riigikaitset korraldavate ametkondadega (Kaitseministeerium, Kaitsevägi, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus). Antud planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmile arvamuste küsimise etapis ükski riigikaitse eest vastutav ametkond arvamust antud asukoha ebasobivuse kohta ei avaldanud. Vallavalitsus jätkab aga planeeringu koostamisel koostööd asutustega selgitamaks antud asukoha strateegilist sobivust energiajulgeoleku vaatest.